

Lasten ja nuorten kansalaispaneelit ja kansalaispaneelien va- kiinnuttaminen ministeriöissä –hankkeen ohjausryhmän kokous 1/2025

Aika Maanantai 10.11.2025 klo 14.30–16.00

Paikka Sali 1, Eteläesplanadi 4 tai Microsoft Teams

Osallistujat Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö (pj)

Jäsenet (varajäsenet suluissa):

Sami Tantarimäki, maa- ja metsätalousministeriö
Venla Bernelius (Kirsi Alila), opetus- ja kulttuuriministeriö
Tuula Kiesepä (Tiina Leinonen), sosiaali- ja terveysministeriö
Risto Alatarvas (Sanna Malkki), valtioneuvoston kanslia
Ira Alanko (~~Suvi Savolainen~~), valtiovarainministeriö
Kirsi-Marja Lonkila, ympäristöministeriö
Hannu-Pekka Ikäheimo (Elina Eerola), Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Sihteeri:

Evgenia Klubnitskina, oikeusministeriö

Projektiryhmä:

Liisa Männistö, oikeusministeriö
Maiju Haltia-Nurmi, Motiva Oy
Saija Järvinen, oikeusministeriö
Laura Kuusio, sosiaali- ja terveysministeriö
Heikki Lauha, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
~~Marja Pulkkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö~~

Kutsutut asiantuntijat: (Läsnä asiakohdissa 1–6; poistuivat 15:57)

Kimmo Grönlund, professori, valtio-oppi, Åbo Akademi
Maija Jäske, erikoistutkija, valtio-oppi, Turun yliopisto

Postiosoite

Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi

Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

ASIALISTA

1. Kokouksen avaus ja osallistujien esittäytyminen

Puheenjohtaja Niklas Wilhelmsson avasi kokouksen klo 14.36, jonka jälkeen käytiin lyhyt esittäytymiskierros.

2. Esityslistan hyväksyminen

Päätös: Hyväksyttiin laadittu esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

3. Hankesuunnitelman ja toteutussuunnitelman esittely ja tilannekatsaus (liitteet 1 ja 2)

Liisa Männistö, OM ja Maiju Haltia-Nurmi, Motiva Oy

Männistö aloittaa esittelemällä hankeidean ja -suunnitelman. Hankkeen aiheena on lasten ja nuorten kansalaispaneelit ja kansalaispaneelien vakiinnuttaminen ministeriöissä. Hankkeen tavoitteena on pilotoida kahta lapsille ja nuorille suunnattua puntaroivaa kansalaispaneelia ja miten niiden järjestäminen ministeriöissä onnistuu. Tavoitteena myös lisätä puntaroivan kansalaispaneelin tunnettuutta ministeriöissä ja pidemmällä tähtäimellä vakiinnuttaa menetelmä säännöllisen osallistumisen menetelmäksi koko valtioneuvostossa. Hankkeen koordinaatiosta vastaa OM ja käytännön järjestelyistä Motiva Oy. Muita yhteistyökumppaneita ovat OM:n yhteydessä toimivan rikoksantorjuntaneuvoston nuoriso- ja jengijaosto sekä STM:n yhteydessä toimiva kansallinen lapsistrategia. Lisäksi mukana OKM sekä Sitra yhtenä hankkeen päärahoittajista. Hanke käynnistyi elokuussa 2025 ja jatkuu vuoden 2026 loppuun asti.

Suunniteltuja päätoimenpiteitä ovat

- Lasten ja nuorten paneelit, alustavat teemat tarkentuvat parhaillaan
- Raportin tuottaminen, johon kootaan kokemuksia ja havaintoja kansalaispaneelien järjestämisestä kaikista viime vuosina järjestetyistä paneeleista
- Kuvataan tässä hankkeessa toteutettavat paneelit, luodaan malli miten erityisesti lasten ja nuorten paneeleita voisi jatkossa järjestää ministeriöissä
- Ohjausryhmän päätehtävä on arvioida minkälaista hyötyä ja vaikuttavuutta puntaroivat kansalaispaneelit tuovat ja miten ne soveltuvat ministeriöiden työskentelyyn
- Järjestetään työpaja ministeriöille syksyllä 2026
- Tuotetaan opas lasten ja nuorten paneeleista ministeriökontekstissa.
- Vaikuttavuustavoitteena on lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen paneelien kautta, menetelmän tunnettuuden ja osaamisen lisääminen ministeriössä sekä paneelien vakiinnuttaminen osaksi ministeriöiden työtä.

Haltia-Nurmi kertoo hankkeen käytännön toteutuksesta ja vaiheista. Vastuuministeriöiden kanssa on aloitettu paneelien sisältöjen suunnittelu elo-syyskuussa. Parhailaan on meneillään paneelikysymysten täsmennys ja satunnaisotannan parametrien ja taustamuuttujien työstäminen. Suunnitteluvaiheessa keskeinen osa-alue on myös lasten ja nuorten yhteissuunnittelutyöpaja eli co-design ryhmä, jonka tarkoituksena

on, että lapset ja nuoret pääsevät alusta asti suunnittelemaan paneeleja. Co-design työskentelyn pohjalta viimeistellään paneelikysymykset ja tarkennettu sisältö. Samanaikaisesti työn alla on paneelien osallistujien kutsuminen ja valinta. Motiva vastaa kutsuprosessista ja satunnaisotannan toteuttamisesta. 16-24 -vuotiaiden nuorten satunnaisotanta tehdään Grano Oy:n kautta ja 6.–9.-luokkalaisten lasten satunnaisotanta tehdään koulujen kautta OPH:n toimittaman koululistauksen avulla. Nuorten kutsuprosessissa edetään kutsukirjemenettelyllä, jonka otos on 5000 hlöä. Lasten kohdalla lähetetään sähköisiä kutsuja koulujen välityksellä. Ilmoittautuneista tehdään valinta ja valinnasta ilmoitetaan alkuvuodesta. Lisää osallistujia poimitaan tarvittaessa jonotuslistalta.

Tapaamiset toteutetaan etänä Zoomilla ja hyödynnetään myös Digiraatia. Motiva vastaa tilaisuuksien käytännön järjestelystä, suunnittelusta ja fasilitoinnista. Julkilausumat molemmista paneelista lasten ja nuorten tuottamana. Osallistujille maksetaan palkkiot.

Paneelit toteutetaan alkuvuodesta 2026 ja syksyllä 2026 tuotetaan raportti ja järjestetään työpaja ministeriöille.

Kokonaisuutta kehitetään hyväksi. Juurruttamisen tärkeys ja kansainväliset esimerkit (Irlanti ja Puola) nousevat esille keskustelussa. YM:ssä työskentellään vastaavaa koostetta toteutuneista kansalaispaneelista. Nostetaan esiin myös huomio, että punta-roivien kansalaispaneelien järjestämisessä on useita eri koulukuntia. Tässä hankkeessa kyse on pienistä ryhmistä (30+30 hlöä) ja edustavuudesta puhuminen voi olla harhaanjohtavaa näin pienessä satunnaisotannassa.

Päätös: Kuultiin hankesuunnitelman ja toteutussuunnitelman esittelyt sekä tilannekatsaus hankkeen toimeenpanosta. Käytiin keskustelu ja merkitty tiedoksi.

4. Ohjausryhmän toimeksianto ja työskentely (liite 3)

Liisa Männistö, OM

Männistö esittelee ohjausryhmän tehtävät, jotka ovat tukea, seurata, ohjata hankkeen toteutusta ja erityisesti arvioida kansalaispaneelin hyötyjä, vaikuttavuutta ja soveltuvuutta osallistumisen keinona ministeriöiden valmistelu- ja päätöksentekoprosesseissa.

Kokouksiin ovat tervetulleita varsinaiset jäsenet, varajäsenet ja projektiryhmän jäsenet. Tarkoituksena on järjestää kaksi kokousta keväällä ja kolme syksyllä 2026. Kutsut tullaan lähettämään Outlookin kautta ja materiaalit löytyvät Teamsista. Äänestystilanteissa kaikilla edustetuilla tahoilla on yksi ääni.

Päätös: Todettiin ohjausryhmän tehtävät ja toimeksianto sekä sovittiin ohjausryhmän työskentelytavoista.

5. Viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelman hyväksyminen (liite 4)

Liisa Männistö, OM

Viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelma on toimitettu esityslistan liitteenä ennen kokousta. Männistö nostaa muutamia keskeisiä asioita suunnitelmasta.

Viestinnällä ja vuorovaikutuksella tuetaan hankkeen käytännön toteutusta ja lisätään hankkeen vaikuttavuutta sekä näkyvyyttä eri kohderyhmien keskuudessa. Viestinnällä voidaan lisätä myös valtioneuvoston valmistelu- ja päätöksentekoprosessien avoimuutta ja vahvistaa puntaroivan kansalaispaneelin asemaa osallistumisen menetelmänä ministeriöissä.

Viestinnän muotoina sisäinen viestintä (ministeriöt ja valtioneuvosto). Ulkoinen viestintä kohdistuu lapsille ja nuorille, heidän huoltajilleen ja muille sidosryhmille. Kiinnitetään erityinen huomio viestinnän saavutettavuuteen.

Hankeikkunatiedot on julkaistu ja ministeriöiden tiedote lähetettiin viikolla 45. Co-design kutsuista on viestitty. Paneelien ilmoittautumisohjeet ja kutsut lähetetään marraskuussa. Co-design ryhmälle myös jälkiviestintää lopputulemasta. Keväällä viestintää toteutetaan sisäisissä tilaisuuksissa, kuten Teams-aamukahveissa, uutisia sisäisen viestinnän kanavissa. Näiden lisäksi tehdään erinäisiä tiedotteita hankkeen eri vaiheissa.

Käydään läpi myös riskit, joita pyritään ehkäisemään:

- osallistujia tavoiteta tai saada sitoutettua osallistumiseen
- osallistujaprofiilien vinoutuma
- kustannustehokas toteutus
- tekniset haasteet
- tilaisuuksien osallistujamäärä
- julkaisujen näkyvyys
- ministeriöiden päätökset olla ottamatta kansalaispaneelia vakinaiseksi osallistamisen menetelmäksi

Käytiin keskustelua suunnitelmasta. Teams-aamukahvit koetaan hyväksi tavaksi välittää viestiä valtionhallinnossa. Puhutaan siitä, miten löydetään teemat ja kysymykset, jotka kytkeytyvät päätöksentekoprosesseihin. Ehdotettu, että syksyllä 2026 tiedotetaan jälkiviestinnän yhteydessä lapsille ja nuorille, mitä paneeleista on seurannut, sekä tiedottaa hankkeesta ja menetelmästä laajemmin mm. kouluille.

Päätös: Hyväksyttiin hankkeen viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelma.

6. Tutkimushavainnot ja hankkeen kytkökset muihin kansalaispaneelihankeisiin

Kimmo Grönlund, Åbo Akademi

Grönlund kertoo kokemuksista aiemmasta tutkimuksesta ja esittelee STRONG-hanketta, joka on strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama kuusivuotinen tutkimus- ja kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena on kehittää ja tutkia laajojen punta-roivien kansalaispaneelien käyttöönottoa Suomessa ja luoda pysyvä ja

institutionaalinen tapa tuoda harkittu kansalaismielipide osaksi valtionhallinnon ja eduskunnan päätöksentekoa.

Hankkeessa ovat mukana Åbo Akademi, Tampereen yliopisto, Vaasan yliopisto, THL. STRONG kuuluu Democ-ohjelmaan, joka tukee demokratiaa ja ehkäisee sen uhkia (polarisaatio, marginalisaatio, disinformaatio).

Maija Jäske, Turun yliopisto

Jäske taustoittaa yleisesti puntaroivien kansalaiskeskustelujen ja demokratiainnovaatioiden kulkua kansainvälisessä kontekstissa. OECD on puhunut viime vuosina deliberatiivisen eli puntaroivan demokratian aallosta. Menetelmää on erityisesti sovellettu kansallisella tasolla ilmasto- ja ympäristökysymyksissä sekä alue- ja paikallistasolla kaupunkisuunnitteluun ja terveyteen liittyvissä kysymyksissä.

Jäske käy läpi kansalaispaneelien ulkoisia vaikutuksia päätöksentekokulttuuriin, poliittisiin päätöksiin, päätöksentekoinstituutioihin ja rakenteisiin, julkiseen keskusteluun ja kansalaismielipiteeseen sekä niiden vaikutustyyppejä. Käydään läpi myös muutamia esimerkkejä kansalaiskeskusteluista valtionhallinnossa vuosina 2013-2025.

Heikki Lauha, Sitra

Lauha esitteli lyhyesti Sitran kansalaispaneelikokeiluja, joita Sitra on rahoittanut jo pidempään hyvinvointialueilla ja kunnissa. Hän totesi, että Sitran viittaamat kansalaispaneelit noudattavat OECD:n määritelmää ja koostuvat yleensä 30–60 henkilöä, tavoitteenaan tuottaa harkittu kansalaismielipide päätöksenteon tueksi. Viime vuosina painopiste on ollut menetelmäkehittämisessä, mutta nyt keskitytään yhä enemmän paneelien strategiseen hyödyntämiseen ja siihen, miten eri kansalaisosallistumisen menetelmät voidaan kytkeä ja ketjuttaa osaksi päätöksentekoprosesseja. Hankkeessa pohditaan myös osaamisen vahvistamista ja koulutuksen järjestämistä, esimerkiksi yhteistyössä Opintokeskus Siviksen kanssa toteutettujen fasilitointikoulutusten muodossa. Lisäksi tarkastellaan tekoälyn hyödyntämistä kustannusten alentamiseksi sekä arviointimallien ja työkalujen kehittämistä, joita voidaan soveltaa myös tässä hankkeessa.

Päätös: Kuultiin alustukset. Merkitty tiedoksi.

7. Pysyvien asiantuntijoiden kutsuminen ohjausryhmään (liite 5)

Liisa Männistö, OM

Heikki Lauha, Sitra

Männistö ja Lauha käyvät läpi projektiryhmän esittämän asiantuntijaehdokkaat. Käytiin keskustelu esityksen pohjalta. Keskustelussa nousevat esille myös SM, THL ja OPH. Todettiin, että näitä tahoja voidaan kutsua asiantuntijoiksi yksittäisiin kokouksiin.

Päätös: Pysyviksi asiantuntijoiksi päätetään kutsua Kimmo Grönlund, Maija Jäske, Tuukka Tomperi ja Nuorisotutkimusseura.

8. Muut asiat

Muina asioina puheenjohtaja nostaa esiin Euroopan komission demokratia-aloitteen (“Democracy Shield”), joka on tarkoitus julkaista keskiviikkona 12.11., ja jonka odotetaan sisältävän mm. demokratiakasvatukseen ja osallisuuteen liittyviä elementtejä.

Lisäksi puheenjohtaja kertoi Euroopan neuvoston valmistelemasta “Democratic Pact” -kokonaisuudesta sekä Euroopan neuvoston pääsihteeri Alain Berset’n vierailusta Suomeen 26.–27.11., jonka yhteydessä järjestetään eduskunnassa 27.11. klo 17.30–19. korkean tason tilaisuus; ohjausryhmälle lähetetään kutsu tilaisuuteen.

9. Seuraava kokous

Päätös: Seuraavat kokoukset järjestetään pe 13.3.2026 klo 10–11.30 ja ti 12.5.2026 klo 13–14.30.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.09.

Liitteet:

1. Hankesuunnitelma
2. Hankkeen toteutussuunnitelma
3. Ohjausryhmän asettamispäätös
4. Luonnos viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelmaksi
5. Esitys ohjausryhmään kutsuttaviksi pysyviksi asiantuntijoiksi